

CONTRIBUȚIA FEMEILOR PRAHOVENE LA RĂZBOIUL DE INDEPENDENȚĂ

de IULIA STĂNESCU

Războiul purtat de România la 1877 împotriva asupririi otomane a fost un război drept de eliberare națională, de înlăturare a unei dominații străine, care frâna dezvoltarea poporului român.

Cucerirea independenței de stat a României a fost rezultatul „...luptei eroice a armatei române împotriva imperiului otoman, al voinței ferme de libertate și neatințare a poporului nostru, care și-a dovedit încă odată marea capacitate de luptă”¹; a fost rezultatul luptei întregului popor român întru îndeplinirea idealurilor sale de veacuri, pentru libertate și independență națională.

Independența națională fiind un deziderat al întregului popor, era firesc ca la obținerea ei să contribuie toate clasele și păturile sociale românești, ca greutățile și victoriile ostașilor noștri de pe front să găsească un larg ecou în rindul românilor de pretutindeni. Și într-adevăr poporul român a răspuns cu entuziasm la sprijinirea morală și materială a luptei pentru cucerirea independenței de stat a țării. Lupta pentru independență a creat un adevărat entuziasm național în rindurile maselor. În acest context, subliniem și contribuția femeilor din județul Prahova, care, alături de femeile din întreaga țară, au înscris în istoria patriei o minunată pagină de înaltă conștiință patriotică dovedind un înalt devotament și spirit de sacrificiu.

Documentele și presa vremii înfățișează sprijinul uman, moral, material și financiar pe care femeile din acest județ l-au acordat susținerii cauzei întregului popor.

Sprijinul pe care femeile din orașele și satele județului Prahova l-au dat armatei este impresionant și el denotă adincul patriotism al acestora.

Sînt numeroase exemplele și formele în care au acționat femeile de aici, alături de femeile din întreaga țară, aducîndu-și contribuția atît în cadrul Societății de Crucea Roșie, cît și prin acțiuni proprii, organizate, sau spontane, la acest important eveniment, manifestîndu-se ca o parte componentă a atitudinii unitare a întregului popor. Astfel, femeile de aici au răspuns și ele virbrantelor apeluri care străbăteau țara, pentru sprijinirea armatei române.

Încă de la începutul războiului, și la Ploiești a existat inițiativa constituirii unui comitet de doamne „cu scopul de a aduna ofrande în bani și obiecte diverse, spre a veni în ajutorul soldaților români”². Comitetul era condus de către Zoe Scorțeanu, în calitate de președintă, Sevastia Radovici și Maria Starostescu vicepreședintă, avînd ca membre pe : Olimpia Elefteriu, Ecaterina Sfetcu, A. I. Ionescu, Sevastia Emilian,

¹ Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, Edit. Politică, București, 1975, p. 34.

² „Românul”, 12 iunie 1877.

Cleopatra Marinigh, Vasilica Irimescu, Maria Prundaru, Maria Angelescu, Maria N. I. Georgescu, Alexandrina Rădulescu, Elena Crăciuneanu³. Secretare ale acestui comitet erau : Paulina Protogheride și Eufrosina Stănculescu, iar casieră Sevastia P. Tănăsescu⁴.

Comitetul a fost ales la 23 mai 1877 în adunarea generală a doamnelor, la care s-a încheiat următorul proces-verbal : „Azi 23 mai întrunindu-se în sala școalei secundare de fete a societății pentru învățătura poporului român, în scopul de a veni în ajutorul soldaților români care luptă — prin ofrande generoase — din partea noastră, a concetățenilor noștri, am hotărât a forma o societate în acest scop, cu o durată de cel puțin trei luni“. Această societate folosea următoarele mijloace pentru strângerea fondurilor : „1) o cotizație de 5 lei lunar, 2) liste de subscripție, 3) conferințe, serate și alte petreceri în același scop“⁵.

Evenimentul acesta a fost consemnat de profesorul C. Jennescu (pe vremea aceea și redactor la „Vocea Prahovei“) în apelul său adresat publicului ploieștean, în care arăta : „Situățiunea în care se află azi țara a mișcat într-un mod foarte viu nobilele și generoasele inimi ale femeilor române din orașul nostru și a deșteptat în sufletul lor frumosul sentiment al datoriei către patrie“⁶. Menționând în continuare faptul că constituirea unei societăți și a unui comitet avea menirea „să îndeplinească nobila și generoasa voință de a veni în ajutorul soldaților noștri“, el arăta că : „mai în toate casele, încă de la începutul ostilităților cu turcii, femeile de inimă au lucrat și lucrează fără multă vorbă pentru acest scop, nu numai uman ci și național“⁷.

De la bun început, acest comitet s-a preocupat să organizeze strângerea de materiale necesare ajutorării armatei : bani și ofrande, alimente, îmbrăcăminte, lenjerie, scamă pentru răniți etc.

Cele 10 liste alcătuite de Societatea doamnelor române din Ploiești au fost încredințate astfel următoarelor femei : Olimpia Elefterescu, Ecaterina Sfetcu, Maria Prundaru, Sevastia Emilian, Sevastia Radovici, Paulina Protogheride, Zoe Scorțeanu, Uța Steriadi, Alexandrina Rădulescu și E. Garoflid, care au strâns suma de lei 781,50. La această sumă se mai adugă și alte liste încredințate Anei G. Ionescu, Maria Starostescu și Cleopatra Marinigh, care totalizau suma de lei 245⁸. Acest femei au dovedit un cald patriotism demonstrând prin întreaga lor atitudine că luptă pentru libertate, pentru cucerirea independenței țării, pentru cauza întregului popor.

Pentru Societatea de Crucea Roșie din România, Comitetul doamnelor din Ploiești a încredințat 15 liste cu sumele adunate pentru ajutorarea soldaților români, care totalizau suma de lei 4 690 și 50 bani. Listele au fost încredințate doamnelor : Maria Starostescu, Olimpia Elefterescu, Zoe Scorțeanu, Sevastia Radovici, Elena Crăciuneanu, Alexandrina Rădulescu, Cleopatra Marinigh, Marița Georgescu, Sevastia Tănăsescu, Ana Ionescu, Ecaterina Sfetcu, Eufrosina Stănculescu, Paulina Protogheride⁹.

În același scop, acela al ajutorării soldaților răniți, femeile au constituit un comitet al Spitalului doamnelor din Ploiești¹⁰. Acest spital a fost înființat în palatul

³ Ibidem.

⁴ Din această societate a doamnelor din Ploiești mai făceau parte în calitate de membre Zoe Romanescu, Coralia Pandele, Elisa Trestlanu, Elena Tomoroveanu, Eufrosina Stănculescu, Elena Starostescu, Elena Grecscu, Caterina Paraschivescu, Maria Corvin, Vasilichia Irimescu, Elena Ionescu. („Familia“, 8/16 mai 1877).

⁵ „Revista Ploieștilor“, nr. 15 mai 1928.

⁶ Ibidem.

⁷ Ibidem.

⁸ „România liberă“, 2 noiembrie 1877.

⁹ „Timpul“, 4 august 1877.

¹⁰ La 4 octombrie 1877, dr. Felix scria într-o telegramă adresată Ministerului de Interne că la Ploiești urmează a se instala 200 de paturi pentru răniți, din acestea „40 de paturi cădeau în sarcina Comitetului doamnelor, 30 se vor curarisi în spitalul Boldescu, pentru celelalte 130 rog autorizați de urgență pe prefect a lua cu rechiziție case și material, precum s-a făcut în alte orașe și recomandată lucrare grabnică“. Documente privind istoria României. Rdzboiul pentru Independență, vol. II, doc. 1060, p. 532.

Prefecturii din Ploiești, prin inițiativa doamnelor: Cantacuzino, Văcărescu, Scorțeanu, Moruzi, și sub secțiunea Crucii Roșii a României, fiind susținut din coletele cetățenilor și din subvențiile Consiliului județean¹¹. Evenimentul este consemnat de ziarul „Dorobanțul” din 4 februarie 1878, care arată scopul pentru care a fost înființat acest spital și anume acela de „căutarea soldaților români bolnavi și răniți pe câmpul de luptă”¹². Spitalul avea la început 35 de paturi și urma să primească pe răniți „spre a li se alina durerile și a li se vindeca rănile dovedite pe câmpul de onoare”¹³, fiind înființat și prin „cotizațiuni voluntare și cu concursul patriotic și caritabil al cetățenilor ploieșteni și ai județului Prahova”¹⁴. Comitetul spitalului¹⁵ se compunea din: Sevastia Radovici, Maria Starostescu — ambele președinte; Olimpia Elefteriu, Ecaterina Sfetcu, Ana Gh. Ionescu, Sevastia Emilian, Cleopatra Marinigh, Vailichia St. Irimescu, Maria Prundaru, Maria Angelescu, Maria M. I. Georgescu, Alexandrina Rădulescu, Elena Crăciuneanu — membre; secretare: Paulina Protogheride și Eufrosina Stănculescu, iar casieră era Sevastia P. Tănăsescu¹⁶.

Femei ca Ecaterina G. Cantacuzino, Maria Th. Văcărescu și Smaranda D. Moruzzi, ca și celelalte membre ale comitetului, îndeplineau cu mult devotament „sarcina de surori de caritate în spitalul de răniți”. În această calitate și pentru realizarea acestui scop nobil, femeile au adus un aport important, dând dovadă de o sensibilitate deosebită și de o mare receptivitate sufletească. Această constatare a fost făcută și de Zaharia Antinescu, care vizitând acest spital la 16 octombrie 1877, „unde erau prezente o parte din doamnele din comitet, care făceau de serviciu pe rând, cu semnul Crucii Roșii la mână”, arăta că „ele consolau și îmbărbătau pe răniți”¹⁷. În continuare el arăta: „sub o asemenea îngrijire ce am văzut în acest ospiciu, suferinzii pot uita cât sînt de bolnavi, iar vizitatorii se pot convinge ce va să zică devotamentul femeii române pentru eroii patriei sale”¹⁸. Impresionat de cele văzute Zaharia Antinescu arăta: „nu mai simțeam nimic decît două lacrimi de fericire”¹⁹.

Modul de îngrijire al răniților la spitalul Prefecturii din Ploiești a fost constatat și apreciat de însuși domnitorul, care, însoțit de ministrul Lucrărilor Publice, de mareșalul curții, prefectul de Ilfov și de ajutorul de serviciu, a vizitat acest spital la 30 ianuarie 1878. La acea dată, spitalul avea un număr de 60 de paturi și se bucura de asistența medicilor Trandafirescu și Cantili, care „au oferit concursul lor gratuit acestei patriotice instituțiuni”. Cu această ocazie, au fost remarcate aici: „ordinea, curățenia, îngrijirile caritabile, precum și zelul doamnelor și al medicilor”²⁰.

Sosirea răniților de pe câmpul de luptă la Ploiești era întâmpinată „cu stima cuviincioasă a acestor eroi” de către oficialitățile orașului în frunte cu prefectul județului și de populație. „Niciodată nu s-a văzut atîta mulțime de poporațiune ieșită la gară și în grupe pe stradele ce conduceau la gară pînă la timpul acela, ca să aștepte sosirea răniților pe care aveau să-i întîmpine. În fine, trenul sosind a fost primit cu imnul național intonat de muzica gării, care a făcut onoruri răniților oșteni”²¹. Căldura primirii celor răniți de către femei era descrisă de către Zaharia Antinescu astfel:

¹¹ Societatea Crucea Roșie din România. Dare de seamă despre organizarea acestei societăți și de serviciile ce au făcut în timpul războiului din 1877—1878”, București, 1879, p. 5.

¹² „Dorobanțul”, an. I, nr. 78, 4 februarie 1878.

¹³ „România liberă”, 13 noiembrie 1877.

¹⁴ „Dorobanțul”, an. I, nr. 78, 4 februarie 1878.

¹⁵ La susținerea acestui spital și-au mai adus contribuția Societatea de 80 membrii de juni comercianți care (în luna a 3-a) au pus la dispoziția spitalului de răniți din Ploiești suma de 400 de lei și cele 10 strale primite din Transilvania”, „România liberă”, an. I, nr. 49, 12 iulie 1877.

¹⁶ Zaharia Antinescu, *Autobiografia mea*, Ploiești, 1898, p. 109.

¹⁷ Ibidem, p. 108.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ „Dorobanțul”.

²⁰ „România liberă”, 17 septembrie 1877.

²¹ Zaharia Antinescu, op. cit., p. 109.

„Două ființe feminine, cu șorțuri albe și cu Crucea Roșie la braț, alergau de la un vagon la altul, spre a întâmpina, a consola și a încuraja pe răniți“²². Aceste femei erau Maria Th. Văcărescu și Ecaterina G. Gr. Cantacuzino — cărora, împreună cu Smaranda D. Moruzzi, le-au fost adresate „călduroasele mulțumiri și recunoștința lor adâncă pentru bună și de aproape îngrijire ce au avut-o“, în timpul cât au fost bolnavi, cei 28 răniți „care au fost căutați în spitalul înființat în localul prefecturii din Prahova“²³.

Dintre diferitele forme inițiate de femei, fie prin intermediul comitetelor, fie în mod direct, pentru sprijinirea armatei române, organizarea de programe artistice a stat în centrul preocupărilor lor. Aceste spectacole aveau ca scop strângerea unor fonduri bănești, destinate ajutorării soldaților răniți sau cumpărării de arme, ele bucurându-se de o largă adeziune din partea tuturor categoriilor sociale.

În funcție de posibilități, astfel de acțiuni cultural-educative s-au desfășurat și la Ploiești. O asemenea acțiune a fost organizată de către Aurelia Veron, în sala Gimnaziului din Ploiești, la 7 octombrie 1877. Această serată muzicală „inspirată de un nobil simțămînt“ a fost destinată (spitalului de răniți); „ospiciului instituit în această urbe pentru soldații răniți“²⁴. Suma de 300 lei, rezultată în urma acestei serate, a fost acordată „Ospiciului Independenței“. În același timp inițiativa acestei serate, Aurelia Veron a adresat Mariei Rosetti o scrisoare în care arăta: „chemarea călduroasă ce dumneata ni făcut-o și o faci neconținut inimilor române de a veni în ajutorul bravilor luptători care își varsă sîngele departe de căminul părintesc pentru drepturile naționale, pentru independență, libertatea și mărirea patriei — a mișcat foarte viu sufletul meu ca și al tuturor femeilor române, mamelor și surorilor noastre“, scriind în continuare că ea „și-a făcut o datorie în a înainta modesta sumă de 300 lei, cu credința ca și puținul ce îl aduc eu va fi bine primit“²⁵.

În Ploiești, în această perioadă au mai fost organizate și alte asemenea acțiuni de către femei. Astfel, la 11 noiembrie 1877 ziarul „Românul“ publica anunțul referitor la o serată literară muzicală, ce urma să fie „dată în folosul spitalului înființat în acest oraș pentru ostașii români“. În finalul acestui anunț se arăta: „felicităm pe junele eleve pentru frumoasa lor faptă“. „E de prisos a vă spune că ploieștenii vor încuraja prin numeroasa lor prezență, patriotica inițiativă a fiicelor lor“²⁶.

La 13 noiembrie 1877, în sala Gimnaziului din Ploiești s-a dat o serată literară și muzicală, de către elevele institutului „Familia“, „în folosul ospiciului instituit în această urbe pentru soldații răniți“. La această serată s-au cântat piese clasice și piese corale, printre care și „Marșul Independenței“ și „Mihai Bravul la Călugăreni“; s-au declamat poezii, întregul program artistic a avut un caracter profund patriotic²⁷. Suma de 400 de lei, strînsă în urma acestei serate, a fost acordată de către Paulina Protogheride, directoarea internatului „Familia“, „ospiciului de aici spre buna întrebuințare“²⁸.

În cursul anului 1877—1878, în presa vremii apăreau numeroase anunțuri prin care se comunicau ofrandele făcute de femeile din județul Prahova pentru trebuințele armatei. Aceste ofrande constau din îmbrăcăminte, lenjerie, scamă, alimente etc. Pe adresa ziarelor „Românul“, „România liberă“ și „Timpul“ soseau numeroase scrisori însoțite de donații în bani și obiecte, pentru „Ospiciul Independenței“, de la femei din diferite orașe și comune ale județului Prahova. Astfel, ziarul „România liberă“, din

²² „Românul“, 21 octombrie 1877.

²³ „Românul“, 7 octombrie 1877.

²⁴ Ibidem.

²⁵ Ibidem.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Zaharia Antinescu, op. cit., p. 106.

²⁸ Ibidem.

21 septembrie 1877, comunica că: „Ștefania P. Brătianu din Ploiești a trimis 200 dr. scamă, 2 fețe de pernă, 2 cămăși pentru răniți, care au fost înmînate cu mulțumiri Societății de Crucea Roșie din România“. Asemenea anunțuri apăreau cu regularitate și în „Monitorul oficial“ din anul 1877 și 1878.

O mulțime de femei s-au remarcat prin zelul cu care adunau și expediau coletele. La sale învățătoare, soții de preoți sau simple țărance animate de dorința ca România să cîștige războiul de independență au mers uneori din casă în casă, adunînd fonduri pentru armată.

Din cele relatate mai sus, concludem deci că femeile prahovene și-au îndeplinit cu demnitate și onoare datoria față de patrie, față de soții, copiii, părinții și compatrioții plecați să lupte pe front, alături de femeile de pe întreg cuprinsul țării. Ampla contribuție adusă de femei în 1877 poate fi o dovadă grăitoare privind opera de profund umanism pe care au realizat-o femeile prin munca lor. Aportul adus de acestea în 1877, pentru înfăptuirea dezideratului secular al poporului nostru, cucerirea independenței, a fost impresionant, înscriind în istoria patriei o admirabilă pagină de înaltă conștiință patriotică.

LA CONTRIBUTION DES FEMMES DU DÉPARTEMENT DE PRAHOVA A LA GUERRE D'INDÉPENDANCE

R é s u m é

L'ouvrage se rapporte à la contribution que les femmes du département de Prahova, à côté des femmes de tout le pays, ont apporté à la guerre pour l'indépendance d'État de la Roumanie, en relevant la contribution humaine, morale, matérielle et financière que les femmes de ce département ont accordé au soutien de la cause du peuple tout entier.

A cette fin, on fonde à Ploiești, le 23 mai 1877, un comité des dames qui dirige ses actions vers l'organisation de quêtes nécessaires pour l'armée : de l'argent, des offrandes, des aliments, des habits, du linge ou de l'ouate pour les blessés. Ce comité a pris également l'initiative de dresser des listes de souscription à l'appui des soldats blessés. En même temps, les femmes ont fondé un comité de l'hôpital que l'on avait créé dans le Palais de la Préfecture de Ploiești, en accordant aux blessés y hospitalisés des soins d'autant plus remarquables que les conditions de cet hôpital étaient tout à fait précaires.

Dans le but de réaliser des fonds destinés à aider les blessés ou à acquérir des armes, ces comités des femmes ont recouru aux programmes artistiques et aux actions culturelles et éducatives, comme les spectacles donnés, le 7 octobre 1877 ou le 13 novembre 1877, qui ont eu lieu dans la salle du Gymnase de Ploiești.

Ce ne sont que quelques exemples à l'égard des activités par lesquelles les femmes de Prahova, à côté de celles de tout le pays, ont apporté leur contribution à l'accomplissement de cette aspiration séculaire du peuple roumain — la conquête de l'indépendance.